

ไทยกับผู้อพยพทางเรือชาวเวียดนาม : วิเคราะห์กระบวนการ

การกำหนดนโยบายและการทูตของไทย

นางสาวประภัสรา แพทย์ดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-095-6

T16339861

008713

THAILAND AND THE VIETNAMESE BOAT PEOPLE : AN ANALYSIS

OF POLICY MAKING PROCESS AND DIPLOMACY

Miss Prapasara Bheaddee

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ไทยกับผู้อพยพทางเรือชาวเวียดนาม : วิเคราะห์กระบวนการ
การกำหนดนโยบายและการทูตของไทย

โดย นางสาวประภัสรา แพทย์ดี

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิตา สุกรเสพย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ มุนานาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ ชูมาก)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิตา สุกรเสพย์)

.....
(นายขจิตภัย มุขพัฒน์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ไทยกับผู้อพยพทาง เรือชาว เวียดนาม : วิเคราะห์กระบวนการ
การกำหนดนโยบายและการทูตของไทย

ชื่อ นางสาวประภัสรา แพทย์ดี

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตา สุกร เสงฆ์

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ปีการศึกษา 2527

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะพิสูจน์สมมติฐาน 2 ประการ ประการแรกคือ การกำหนดนโยบายและมาตรการการปฏิบัติของไทยต่อผู้อพยพทาง เรือชาว เวียดนาม เป็นผลจากอิทธิพลของปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เข้ามามีบทบาทในระยะเวลาต่าง ๆ กันไป ประการที่สองคือ จำนวนผู้อพยพทาง เรือชาว เวียดนามที่เดินทาง เข้ามาในประเทศไทยจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 3 ประการ คือ นโยบายและมาตรการปฏิบัติของไทย นโยบายของ เวียดนามต่อโครงการอพยพเดินทางอย่าง เป็นระเบียบและบทบาทของสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยสหประชาชาติในการรับผู้อพยพไปตั้งหลักแหล่งในประเทศที่ 3

ผู้เขียนได้ศึกษาริวิจัยถึงอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและมาตรการปฏิบัติของไทยต่อผู้อพยพทาง เรือชาว เวียดนามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ถึงปี พ.ศ. 2525 คือ ปัจจัยภายในได้แก่ ปัจจัยทางด้านทัศนคติของคนไทยต่อชาว เวียดนาม ปัจจัยทางด้านความมั่นคงของชาติและการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยภายนอกได้แก่ เหตุการณ์การเมืองในภูมิภาค ปัจจัยทางด้านภาพพจน์ของประเทศ, โครงการการอพยพเดินทางอย่าง เป็นระเบียบของ เวียดนามทำที่ของประเทศ ผู้รับผู้อพยพไปตั้งหลักแหล่ง เป็นการถาวร และการที่ไทย เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติกับสำนักทางมนุษยธรรม ปัจจัยเหล่านี้ทำให้รัฐบาลไทยไม่อาจปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือ เบื้องต้นแก่ผู้อพยพเหล่านี้ ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงมีนโยบายที่จะรับผู้อพยพดังกล่าวไว้

เป็นการชั่วคราวโดยจะส่งตัวไปตั้งหลักแหล่งในประเทศที่ 3 ให้หมดโดยเร็วและเท่าที่ปรากฏนโยบายนี้ นับเป็นผลดีต่อเสถียรภาพของการเมืองภายในประเทศและภาพพจน์ของไทยในการเมืองระหว่างประเทศ รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาผู้อพยพในประเทศให้ค่อย ๆ ลดลงไปเรื่อย ๆ เป็นลำดับ

อนึ่ง จากผลของการวิจัยปรากฏว่า จำนวนของผู้อพยพทางเรือชาวเวียดนามขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 3 ประการดังกล่าว และจากการที่ผู้อพยพทางเรือชาวเวียดนามเดินทางออกนอกประเทศนั้นก็เพราะต้องการจะไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวรในประเทศตะวันตก ซึ่งจากการใช้มาตรการเปิดประตูและมาตรการป้องกันได้พิสูจน์ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่ามาตรการปฏิบัติของไทยมีผลกระทบอย่างมากต่อการตัดสินใจเดินทางเข้ามายังประเทศไทย เพื่อลี้ภัย เป็นการชั่วคราวของผู้อพยพดังกล่าว ส่วนนโยบายของเวียดนามคือโครงการอพยพเดินทางอย่างเป็นระเบียบได้มีส่วนอย่างสำคัญมากต่อการแก้ปัญหาผู้อพยพนี้เช่นกัน เพราะโครงการอพยพเดินทางอย่างเป็นระเบียบจะช่วยให้ชาวเวียดนามที่ต้องการลี้ภัยสามารถเดินทางออกจากประเทศของตน เพื่อไปตั้งหลักแหล่งในประเทศที่ 3 ได้โดยตรง และรัฐบาลเวียดนามได้ให้ความร่วมมือกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยในการจัดส่งพลเมืองของตนไปตั้งหลักแหล่งเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับ สำหรับบทบาทของสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยสหประชาชาติในการรับผู้อพยพไปตั้งหลักแหล่งในประเทศที่ 3 นับว่าได้เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือบรรดาคิโยประเทศที่ 3 รับผู้อพยพดังกล่าวไปตั้งหลักแหล่งในประเทศของตน เป็นจำนวนมาก เป็นผลให้จำนวนของผู้อพยพทางเรือชาวเวียดนามในประเทศไทยลดลง

ปัญหาผู้อพยพทางเรือชาวเวียดนามในอนาคต พิจารณาจากผลของการวิจัยแล้วปรากฏว่ามีแนวโน้มที่จะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวไปได้ด้วยดี และคาดว่าในอนาคตคงจะไม่มีผู้อพยพทางเรือชาวเวียดนามตกค้าง เป็นปัญหาเรื้อรังอยู่ในเมืองไทยอีกถ้าสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะนี้มากนัก

Thesis Title Thailand and the Vietnamese Boat People : An
Analysis of Policy Making Process and Diplomacy

Name Miss Prapasara Bheaddee

Thesis Advisor Assistant Professor Vinita Sukrasep, Ph.D.

Department International Relations

Academic Year 1984

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to test two hypothesis. Firstly, Thai foreign policy towards the Vietnamese "boat people" as well as its implementation is influenced by both internal and external factors for different periods of time. Secondly, the number of Vietnamese boat people coming into Thai territory depends on three factors : Thailand's policy and its implementation towards these people; Vietnam's policy towards the Orderly Departure Program (ODP); and the role of the United Nations High commissioner for Refugees (UNHCR) in the resettlement of the boat people in third countries of asylum.

The author studies both internal and external factors which have influence on the decision-making process of Thailand's policy towards the Vietnamese boat people from 1975-1982. The internal factors which are taken into consideration include the attitudes of Thai people towards Vietnamese people as a whole, Thailand's national security, domestic politics, economic and social environments factors. The external factors comprise

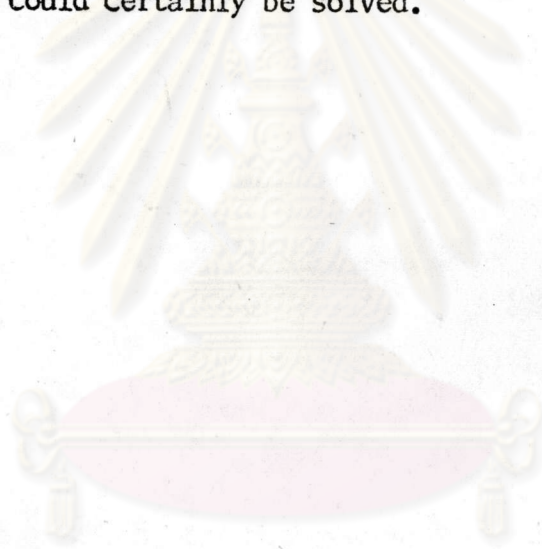
political environment in the region, Thailand's membership of the United Nations and its recognition of humanitarianism, Thai image in international community, the ODP, as well as the policy of third countries of asylum towards the boat people.

These factors account for the Thai government's decision in giving the Vietnamese boat people a primary help; that is allowing them for a temporary stay in Thailand with the condition that these people be allowed to have permanent settlements in third countries. Such a policy is somewhat agreed by Thai people and welcomed by international community. This policy is also considered to be able to solve the Vietnamese boat people problem in Thailand as its intensity has been gradually declined.

This thesis can finally explain that the influse of Vietnamese boat people depends upon 3 conditions as mentioned above. And that the boat people left their motherland because they wanted to settle down in western countries. It also explains that Thailand's "open-door" and "humane deterence" policies have been effective in controlling the flows of Vietnamese boat people into Thailand. It finally finds out that the Vietnam's ODP, has put some effect on the solution of this problem in Thailand as many Vietnamese who are not willing to reside in their country are admitted to travel directly to the western-countries for a permanent resettlement. The Vietnamese Government is said to have closely cooperated with the UNHCR in this activity. The UNHCR has also asking the collaboration from and coordinated with the western countries regarding resettlement program for these

boat people. Accordingly, the UNHCR has played an important role in decreasing the number of the boat people in Thailand.

In conclusion, the author considers that Thailand's policy towards the Vietnamese boat people has satisfactory results as the number of the boat people in Thailand has been decreased and it is expected that if no great change in internal and regional affairs happens, the problem of the Vietnamese boat people could certainly be solved.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและมาตรการปฏิบัติต่อผู้อพยพทางเรือชาวเวียดนามรวมทั้งกลไกต่าง ๆ ของรัฐที่เข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ โดยใช้ทฤษฎีการตัดสินใจ เป็นกรอบในการศึกษา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิดา สุกรเสพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำและกำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา สนิทวงศ์ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ท้วงติงแนะนำในส่วนที่ต้องแก้ไขปรับปรุงของวิทยานิพนธ์นี้

อนึ่ง ยังควรจะกล่าวถึงรองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมากและคุณขจิตภัย นุรุษพัฒน์ รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้ให้ทั้งข้อมูลและคำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากแก่ผู้เขียนตลอดระยะเวลา 3 ปีของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นที่สุดและจะระลึกถึงพระคุณนี้ตลอดไป

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกคนของห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและหอเอกสารแห่งประเทศไทย ที่ผู้เขียนได้อาศัยค้นคว้าตลอดมา รวมถึงพันเอกสนั่น ขจรกลิ่น คุณพระนาย สุวรรณรัตน์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ กระทรวงมหาดไทยทุกคนที่ได้เอื้อเฟื้อด้านข้อมูล เป็นอย่างดียิ่ง

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณพ่อ และป้า ผู้ซึ่งปลูกฝังนิสัยให้รักการเขียนและส่งเสริมเรื่องนี้มาตั้งแต่เล็กจนโต

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความทั่วไป.....	1
สมมติฐานในการศึกษา.....	5
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
ขอบเขตของการศึกษา.....	7
ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	7
วิธีการศึกษา.....	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
การนำเสนอเรื่อง.....	15
บทที่ 2. นโยบายและมาตรการปฏิบัติของไทยต่อผู้อพยพทางเรือชาวเวียดนาม.....	17
มาตรการสกัดกั้นและผลักดัน.....	18
มาตรการเปิดประตู.....	24
มาตรการป้องกันปรามมนุษยธรรม.....	27
กลไกในการกำหนดนโยบาย.....	29
กระบวนการในการกำหนดนโยบาย.....	35
บทที่ 33. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย.....	38
ปัจจัยภายใน.....	38
ปัจจัยทางด้านทัศนคติของคนไทยต่อเวียดนาม.....	38
ปัจจัยทางด้านความมั่นคงของชาติและการเมือง.....	44

ปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจ	47
ปัจจัยทางสังคม	49
ปัจจัยภายนอก	51
เหตุการณ์การ เมืองในภูมิภาค	51
ปัจจัยทางด้านภาพพจน์ของประเทศ	54
การที่ไทย เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติกับสำนักทางมนุษยธรรม	56
โครงการอพยพ เดินทางอย่างเป็นระ เบียบของ เวียดนาม	57
ท่าทีของประเทศผู้รับผู้อพยพไปตั้งหลักแหล่ง เป็นการถาวร	59
วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย	60
บทที่ 4. การคำ เนินงานทางการทูต เพื่อแก้ไขปัญหาผู้อพยพ	66
การคำ เนินงานทางการทูตร่วมกับสมาคมอาเซียน	67
การคำ เนินงานในการ เมืองนานาชาติ	75
การคำ เนินการในองค์การสหประชาชาติ	79
บทที่ 5. สรุปผลการศึกษา	89
บรรณานุกรม	96
ภาคผนวก	104
ประวัติผู้ เขียน	128

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย